

2025/1014

26.5.2025.

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2025/1014

od 16. svibnja 2025.

**o odobravanju Kraljevini Španjolskoj odstupanja od određenih odredbi Uredbe (EU) 2019/943
Europskog parlamenta i Vijeća te Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća u odnosu
na Balearske otoke**

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2025) 3174)

(Vjerodostojan je samo tekst na španjolskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o unutarnjem tržištu električne energije ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 64.,

uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i izmjeni Direktive 2012/27/EU ⁽²⁾, a posebno njezin članak 66.,

budući da:

1. POSTUPAK I PODRUČJE PRIMJENE ODLUKE

- (1) Kraljevina Španjolska („Španjolska”) podnijela je 23. studenog 2020. Komisiji zahtjev za odstupanje („zahtjev”) za područja Kanarskih otoka, Balearskih otoka, Ceute i Melille, koja se nalaze izvan poluotoka (zajedno „područja izvan poluotoka”), u skladu s člankom 64. Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 66. Direktive (EU) 2019/944.
- (2) U zahtjevu su prvotno zatražena odstupanja od članaka 8. i 54. Direktive (EU) 2019/944 te članaka 3. i 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka 9., 10., 11., članaka od 14. do 17., članaka od 19. do 27. te članaka od 35. do 47. Uredbe (EU) 2019/943. U zahtjevu nije navedeno trajanje zatraženog odstupanja.
- (3) Komisija je 18. ožujka 2021. na svojim internetskim stranicama objavila taj zahtjev i pozvala države članice i dionike da do 30. travnja 2021. dostave primjedbe.
- (4) Komisija je 17. kolovoza 2021. i 16. prosinca 2021. od Španjolske zatražila dodatne informacije o zahtjevu. Španjolska je odgovorila 4. listopada 2021. i 17. siječnja 2022. Španjolska je u potonjem podnesku izmijenila područje primjene zahtjeva za odstupanje kako slijedi:
 - zahtjev za odstupanje od članka 8. Direktive (EU) 2019/944 povučen je za sva područja izvan poluotoka,
 - zahtjev za odstupanje od članka 54. Direktive (EU) 2019/944 povučen je za Balearske otoke i Ceutu,
 - Španjolska je podnijela novi zahtjev za odstupanje od članka 40. stavaka od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944 za sva područja izvan poluotoka,
 - zahtjev za odstupanje od članka 3. prvog stavka točaka (d), (f), (g), (h), (i), (l), (m) i (q) Uredbe (EU) 2019/943 povučen je za sva područja izvan poluotoka,
 - Španjolska je ujedno za sva područja izvan poluotoka povukla zahtjev za odstupanje od članka 16. stavaka 1. i 2., članka 20. stavaka 1. i 2., članka 21. stavaka od 1. do 6., članka 22. stavka 1., izuzev točaka (f) i (h), članka 22. stavka 4., i članaka od 35. do 47. Uredbe (EU) 2019/943,

⁽¹⁾ SL L 158, 14.6.2019., str. 54., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj>.

⁽²⁾ SL L 158, 14.6.2019., str. 125., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.

- Španjolska je odredila ograničeno trajanje zatraženog odstupanja za Balearske otoke i Ceutu do stvarne integracije tih teritorija s kontinentalnom Španjolskom (što se ne očekuje prije 2030.).

- (5) Ova bi Odluka trebala obuhvaćati samo Balearske otoke jer je odluka Komisije o zahtjevu za odstupanje koji je Španjolska podnijela u odnosu na područje izvan poluotoka Kanarske otoke donesena 8. prosinca 2023. ⁽³⁾, a zahtjevi za odstupanje koje je Španjolska podnijela u pogledu područja izvan poluotoka Ceute i Melille rješavat će se u zasebnim odlukama.

2. BALEARSKI OTOCI

Elektroenergetski sustav i tržište električne energije na Balearskim otocima

- (6) Balearski otoci zajedno čine jedan međusobno povezan sustav (Mallorca, Menorca, Ibiza i Formentera). Španjolska tvrdi da je potrošnja Balearskih otoka 1996. bila manja od 3 000 GWh (2 856 GWh izmjereno na mjerilima kupaca) ⁽⁴⁾. Godišnja potrošnja na Balearskim otocima 2023. iznosila je 6 047 GWh, od čega je 8,7 % (tj. 526 GWh) pokriveno obnovljivim izvorima energije ⁽⁵⁾.
- (7) Balearski otoci bili su do 2012. izolirani od španjolskog kontinentalnog elektroenergetskog sustava. Balearski otoci povijesno su se sastojali od dva elektroenergetska sustava („Mallorca-Menorca” i „Ibiza-Formentera”) kapaciteta 1,9 GW odnosno 0,3 GW. Krajem 2012. elektroenergetski sustav „Mallorca-Menorca” povezan je kabelom sa španjolskim kontinentalnim sustavom interkonekcijskim vodom od 400 MW, a elektroenergetski sustav „Ibiza-Formentera” ostao je izoliran. Od prosinca 2018., nakon puštanja u rad kabela koji povezuje Mallorc u s Ibizom, kabelom je sada integrirani elektroenergetski sustav Mallorca-Menorca-Ibiza-Formentera povezan s kontinentalnim sustavom ⁽⁶⁾. Kabel je 2023. pokrivao približno 24 % potražnje Balearskih otoka za električnom energijom ⁽⁷⁾.
- (8) Na temelju Ministarske odluke TEC/212/2019 od 25. veljače 2019. u planu elektroenergetske prijenosne mreže za razdoblje 2021. – 2026. predviđen je drugi kabel koji povezuje elektroenergetski sustav Balearskih otoka s kontinentalnom Španjolskom. Očekuje se da će kabel biti pušten u rad do 2030. (2029. po najboljoj procjeni koju je navela Španjolska) i pokriti do 65 % opskrbe električnom energijom Balearskih otoka ⁽⁸⁾.
- (9) Španjolska tvrdi da su u lipnju 2021. Balearski otoci imali instalirani proizvodni kapacitet od 1 999,4 MW, od čega 91 % (1 819 MW) čini proizvodnja toplinske energije (uglavnom plinske turbine s kombiniranim ciklusom, nakon zatvaranja dviju elektrana na ugljen), a preostalih 9 % (180,4 MW) proizvodnja iz obnovljivih izvora. U tom kontekstu Španjolska objašnjava da je niži udio energije iz obnovljivih izvora u područjima izvan poluotoka u usporedbi s kontinentalnom Španjolskom uglavnom posljedica geografskog ograničenja prostora za nove proizvodne kapacitete, većih potreba za proizvodnjom koja se može dispečirati i ograničene dostupnosti postrojenja za skladištenje energije.
- (10) Španjolska napominje da su za Balearske otoke karakteristične male dimenzije tržišta, zbog čega se ne mogu iskoristiti prednosti ekonomija razmjera koje postoje u kontinentalnom elektroenergetskom sustavu. Španjolska tvrdi i da se sustav Balearskih otoka nosi s višim troškovima goriva. Njihova povijesna izoliranost dovodi i do veće potrebe za instaliranim kapacitetom rezerve.

⁽³⁾ Odluka Komisije (EU) 2024/560 od 8. prosinca 2023. o odobravanju Kraljevini Španjolskoj odstupanja od određenih odredbi Uredbe (EU) 2019/943 Europskog parlamenta i Vijeća te Direktive (EU) 2019/944 Europskog parlamenta i Vijeća u odnosu na Kanarske otoke (SL L, 2024/560, 15.2.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/560/oj>).

⁽⁴⁾ Vidjeti sliku A1.1 u Prilogu I. dokumentu *Informe del Sistema Eléctrico español* koji je 1997. izdala Red Eléctrica: PORTADA.eps (Convertido)-1 (ree.es).

⁽⁵⁾ Evolución demanda | Informes del sistema.

⁽⁶⁾ Ministarska odluka TEC/1172/2018 od 5. studenog o redefiniranju izoliranih elektroenergetskih sustava na Balearskim otocima kao području izvan poluotoka: Orden TEC/1172/2018, de 5 de noviembre, por la que se redefinen los sistemas eléctricos aislados del territorio no peninsular de las Illes Balears y se modifica la metodología de cálculo del precio de adquisición de la demanda y del precio de venta de la energía en el despacho de producción de los territorios no peninsulares. (boe.es).

⁽⁷⁾ Evolución demanda | Informes del sistema.

⁽⁸⁾ Vidjeti konačni ažurirani Nacionalni energetska i klimatski plan Španjolske za razdoblje 2021. – 2030., 211d83b7-b6d9-4bb8-b084-4a3bfb4cad3e_en.

- (11) Španjolska nadalje ističe da su gotovo sva toplinska postrojenja za proizvodnju električne energije na Balearskim otocima u izravnom ili neizravnom vlasništvu društva Endesa S.A. Čak i ako sve šire uvođenje obnovljivih izvora energije olakša ulazak konkurentskih poduzetnika na Balearske otoke, društvo Endesa S.A. i dalje će proizvoditi većinu električne energije na tom području izvan poluotoka.
- (12) Španjolska tvrdi da te tržišne posebnosti podrazumijevaju veće troškove proizvodnje električne energije u usporedbi s kontinentalnom Španjolskom i neprivačnost ulaska novih poduzetnika na tržište. Zbog toga se na Balearskim otocima nije razvilo stvarno tržišno natjecanje.
- (13) S obzirom na probleme povezane s nepostojanjem stvarnog tržišnog natjecanja i velikim troškovima i unatoč nacionalnim mjerama donesenima radi poticanja tržišnog natjecanja i uvođenja gospodarskih poticaja za postizanje operativne učinkovitosti postrojenja i smanjenje troškova proizvodnje električne energije, Španjolska tvrdi da nije moguće uvesti tržišni mehanizam istovjetan mehanizmu uspostavljenom u kontinentalnoj Španjolskoj.
- (14) Španjolska nadalje objašnjava da električna energija proizvedena na svim područjima izvan poluotoka, među ostalim na Balearskim otocima, nije uključena u sustav nadmetanja na kontinentalnom tržištu. U elektroenergetskim sustavima područja izvan poluotoka upotrebljava se mehanizam ekonomske prednosti za dispečiranje⁽⁹⁾:
- operator sustava rangira elektrane prema gospodarskoj vrijednosti na temelju varijabilnih troškova do pokrivanja potražnje, uzimajući u obzir tehnička ograničenja i rezerve potrebne kako bi se zajamčila opskrba električnom energijom,
 - dispečiranje podrazumijeva tjedno, dnevno, unutarдневно predviđanje i odstupanja u stvarnom vremenu. U sustavu Balearskih otoka dispečiranje uzima u obzir i maksimalnu razmjenu električne energije dostupne preko interkonekcije s kontinentom,
 - akteri na strani potražnje (izravni potrošači i opskrbljivači) obavješćuju operatora sustava o potražnji po satu u elektroenergetskim sustavima svakog područja izvan poluotoka,
 - nakon dnevnog dispečiranja akteri na strani potražnje kupuju energiju po cijeni jednakoj cijeni iz kontinentalnog sustava nadmetanja.
- (15) Španjolska tvrdi da se u odnosu na taj mehanizam uzimaju u obzir visoki troškovi proizvodnje električne energije i posebnosti područja izvan poluotoka, da se korištenjem tog mehanizma nastoji osigurati da potrošači i opskrbljivači na tim područjima nisu izloženi većim troškovima proizvodnje električne energije u usporedbi s kontinentalnom Španjolskom i da se on temelji na načelima međuregionalne solidarnosti.
- (16) Španjolska nadalje objašnjava da je proizvodnja električne energije na područjima izvan poluotoka uređena sustavom regulirane naknade umjesto sustava tržišne naknade, koji se primjenjuje u uvjetima u kojima veleprodajno tržište ne bi moglo funkcionirati te kad su zbog geografskih i teritorijalnih razloga troškovi veći od troškova proizvodnje električne energije u kontinentalnoj Španjolskoj.
- (17) Španjolska napominje da mehanizam osigurava da elektroenergetski sustav i javni proračun pokrivaju dodatne troškove koji proizlaze iz razlike između većih troškova proizvodnje na području izvan poluotoka i cijene električne energije istovjetne cijeni u kontinentalnoj Španjolskoj, tako da svi potrošači plaćaju istu cijenu električne energije neovisno o sustavu u kojem troše tu energiju.
- (18) Španjolska tvrdi da je uređenje djelatnosti prijenosa i distribucije električne energije na području izvan poluotoka slično onome u kontinentalnoj Španjolskoj.
- (19) Kad je riječ o maloprodajnom tržištu, Španjolska objašnjava da krajnji kupci na području izvan poluotoka imaju pravo odabrati opskrbljivača pod istim uvjetima kao i krajnji kupci u kontinentalnoj Španjolskoj. Slično tome, pojam ranjivih potrošača definiran je za cijelu Španjolsku, a opskrba energijom općenito je organizirana jednako u cijeloj zemlji. Španjolska u tom pogledu napominje da ne postoje razlike između maloprodajnih tržišta na kontinentu i izvan njega.

⁽⁹⁾ Okvir je utvrđen Kraljevskim dekretom 738/2015 od 31. srpnja 2015. (Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares) („Kraljevski dekret 738/2015”).

Pregled pravnog okvira za područja izvan poluotoka

- (20) Španjolska objašnjava je Zakonom 24/2013 utvrđeno da se opskrba električnom energijom na područjima izvan poluotoka uređuje posebnim propisom. Ujedno je utvrđeno da se za tu djelatnost može isplaćivati dodatna naknada kojom se pokriva razlika između troškova proizvodnje električne energije na područjima izvan poluotoka i prihoda od prodaje električne energije na tim područjima. Zakonom 24/2013 propisano je da su uvjeti koji moraju biti ispunjeni da se izolirani sustav više ne bi smatrao takvim ti da kapacitet povezivanja područja izvan poluotoka s kontinentom omogućuje ulazak na tržište proizvodnje na kontinentu i da postoje tržišni mehanizmi za integraciju njihove električne energije.
- (21) Španjolska napominje da se Zakonom 17/2013 utvrđuju opće odredbe za jamčenje opskrbe i povećanje tržišnog natjecanja u elektroenergetskim sustavima na područjima izvan poluotoka ⁽¹⁰⁾.
- (22) Španjolska navodi da se Kraljevskim dekretom 738/2015 detaljno uređuje djelatnost proizvodnje električne energije i postupak dispečiranja u elektroenergetskim sustavima na područjima izvan poluotoka, kao i sustav naknada za tu djelatnost. Sustav naknada temelji se na dvjema sastavnicama naknade: jednoj za provedena ulaganja i druge fiksne troškove te drugoj za varijabilne troškove nastale za vrijeme rada. Naknadom se nastoje pokriti dodatni troškovi proizvodnje energije na područjima izvan poluotoka. Kraljevskim dekretom 738/2015 dodatni trošak definira se kao razlika između troškova proizvodnje energije i cijene plaćene pri dispečiranju električne energije koje provodi operator sustava.
- (23) Osim toga, Kraljevskim dekretom 738/2015 uvodi se natječajni postupak za odabir novih kapaciteta i kapaciteta koje treba obnoviti.
- (24) Komisija u tom pogledu napominje da je Odlukom „SA.42270 – Španjolska, proizvodnja električne energije na španjolskim područjima izvan poluotoka” odobrila državnu potporu za mehanizam naknada utvrđen Kraljevskim dekretom 738/2015 ⁽¹¹⁾.

3. ZATRAŽENA Odstupanja za Balearske otoke

- (25) Zahtjev za odstupanje podnesen za Balearske otoke temelji se na njihovoj kategorizaciji kao malog povezanog sustava u skladu s člankom 2.točkom 43. Direktive (EU) 2019/944.

3.1. Odstupanje u skladu s člankom 66. Direktive (EU) 2019/944

- (26) Španjolska traži odstupanje od članka 40. stavaka od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944 u pogledu nabave pomoćnih usluga koju provodi operator prijenosnog sustava („OPS”).

3.2. Odstupanje u skladu s člankom 64. Uredbe (EU) 2019/943

- (27) Španjolska za Balearske otoke traži odstupanje od sljedećih odredbi Uredbe (EU) 2019/943:

- tržišnih načela iz članka 3. stavka 1. točaka (a), (b), (c), (e), (j), (k), (n), (o) i (p),
- pravila trgovanja električnom energijom u skladu s člankom 6., člankom 7. stavkom 1., člankom 8. stavcima 1. i 4., člancima 9., 10., 11., 14., 15., 16. i 17.,
- pravila za prihod od zagušenja iz članka 19.,
- članaka 14. i 15., članka 16. stavaka od 3. do 13., članaka 17. i 19., članka 20. stavaka od 3. do 8., članka 21. stavaka 7. i 8., članka 22. stavka 1. točaka (f) i (h), članka 22. stavaka 2., 3. i 5. te članka 25. stavaka od 2. do 4. za sve nove mehanizme potpore za razvoj kapaciteta koji bi se mogli uspostaviti u budućnosti,
- članaka od 14. do 17., članaka od 19. do 27. i članaka od 35. do 47. za postojeći mehanizam definiran u Kraljevskom dekretu 738/2015.

⁽¹⁰⁾ Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competición en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.

⁽¹¹⁾ Odluka od 28. svibnja 2020., SA.42270 (2016/NN) – Španjolska, proizvodnja električne energije na španjolskim područjima izvan poluotoka, C(2020) 3401 final.

3.3. Trajanje zatraženih odstupanja

- (28) Španjolska smatra da stvarna integracija područja izvan poluotoka u iberijsko tržište električne energije ovisi o povezanosti s kontinentalnom Španjolskom.
- (29) U odnosu na Balearske otoke Španjolska objašnjava da bi odstupanja trebala trajati do stvarne integracije tog područja u kontinentalno tržište električne energije. Španjolska tvrdi da se učinkovita integracija ne sastoji samo od puštanja u rad novih interkonekcijskih vodova, nego se u obzir mora uzeti i vrijeme za ispitivanje i potrebne regulatorne promjene. Na temelju toga Španjolska traži odstupanje barem do 2030.

4. PRIMJEDBE ZAPRIMLJENE TIJEKOM RAZDOBLJA SAVJETOVANJA

- (30) Kao što je opisano u uvodnoj izjavi 3., Komisija je u ožujku i travnju 2021. provela javno savjetovanje.
- (31) Sve primjedbe dostavljene u okviru javnog savjetovanja odnosile su se na odstupanje od članka 54. Direktive (EU) 2019/944 koje je Španjolska zatražila u pogledu zabrane OPS-ovima da imaju u vlasništvu i vode postrojenja za skladištenje energije te njima upravljaju. Kako je opisano u uvodnoj izjavi 4., Španjolska je povukla zahtjev za odstupanje od članka 54. te direktive za Balearske otoke.

5. OCJENA ZAHTJEVA ZA ODSUPANJE U ODNOSU NA BALEARSKE OTOKE

5.1. Mali povezani sustav

- (32) U skladu s člankom 64. Uredbe (EU) 2019/943 odstupanje od odgovarajućih odredaba članaka 3. i 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka od 9. do 11., članaka od 14. do 17., članaka od 19. do 27., članaka od 35. do 47. i članka 51. te uredbe može se odobriti u dva slučaja:
- (a) za male izolirane sustave i male povezane sustave ako države članice mogu dokazati da postoje znatni problemi u radu tih sustava. U tom slučaju odstupanje ovisi o ispunjenju uvjeta čiji je cilj ojačati konkurentnost i integraciju s unutarnjim tržištem električne energije;
 - (b) za najudaljenije regije u smislu članka 349. UFEU-a ako se zbog očitih fizičkih razloga ne mogu povezati s energetske tržištem Unije.
- (33) U skladu s člankom 66. stavkom 1. prvim podstavkom Direktive (EU) 2019/944 odstupanje od odgovarajućih odredaba članaka 7. i 8. te poglavlja IV., V. i VI. može se odobriti za male izolirane sustave i male povezane sustave ako države članice mogu dokazati da postoje znatni problemi u radu tih sustava. U članku 66. stavku 2. drugom podstavku Direktive (EU) 2019/944 utvrđuje se da za najudaljenije regije u smislu članka 349. UFEU-a koje se ne mogu povezati s tržištima električne energije Unije to odstupanje podliježe uvjetima čiji je cilj da odstupanje ne ometa prelazak na energiju iz obnovljivih izvora.
- (34) U skladu s Uredbom (EU) 2019/943 i Direktivom (EU) 2019/944 odstupanje u slučaju malih povezanih sustava treba biti vremenski ograničeno i podložno uvjetima čiji je cilj jačanje tržišnog natjecanja i integracije s unutarnjim tržištem električne energije. Osim toga, cilj je da odstupanje ne ometa prelazak na energiju iz obnovljivih izvora, veću fleksibilnost, skladištenje energije, elektromobilnost i upravljanje potrošnjom.
- (35) U članku 2. točki 43. Direktive (EU) 2019/944 „mali povezani sustav” definira se kao „bilo koji sustav čija je potrošnj[a] u 1996. godini bila manja od 3 000 GWh, pri čemu se više od 5 % godišnje potrošnje dobije kroz međusobno povezivanje s drugim sustavima”.
- (36) Španjolska u svojem podnesku navodi da Balearski otoci (Mallorca, Menorca, Ibiza i Formentera) odgovaraju jedinstvenom, međusobno povezanom sustavu čija je potrošnja 1996. bila manja od 3 000 GWh (uvodna izjava 6.). Otprilike 25 % potražnje za električnom energijom na Balearskim otocima pokriva se iz interkonekcijskog voda s kontinentalnom Španjolskom.

- (37) Na temelju informacija koje je dostavila Španjolska i u skladu s odlukom Komisije SA.42270 „Španjolska, proizvodnja električne energije na španjolskim područjima izvan poluotoka”, Balearski otoci ispunjavaju uvjete za status malog povezanog sustava u smislu članka 2. točke 43. Direktive (EU) 2019/944.

5.2. Znatni problemi u radu sustava

5.2.1. Značenje „znatnih problema u radu” sustava

- (38) Zakonodavac nije definirao pojam „znatni problemi” iz članka 64. stavka 1. točke (a) Uredbe (EU) 2019/943 i članka 66. stavka 1. Direktive (EU) 2019/944. Ta otvorena formulacija omogućava Komisiji da uzme u obzir sve potencijalne probleme koji se odnose na specifičnu situaciju malih sustava, pod uvjetom da su znatni, a ne tek marginalni. Takvi se problemi mogu znatno razlikovati ovisno o geografskim posebnostima, proizvodnji i potrošnji predmetnih sustava, ali i tehničkim postignućima (kao što su skladištenje i mala proizvodnja električne energije).
- (39) U prošlim su se odlukama Komisije problemi koje je trebalo riješiti odnosili na održavanje socijalne kohezije i/ili jednakih uvjeta tržišnog natjecanja između kontinenta i otoka u situacijama u kojima je sigurnost sustava na otoku iziskivala dodatne mjere ili podrazumijevala znatno veće troškove na otoku nego na kontinentu. „Rad” se stoga ne može shvatiti usko, primjerice na način da siguran rad sustava ne bi bio moguć bez odstupanja. Umjesto toga, uvijek se smatralo da „problemi” uključuju i socioekonomske probleme za korisnike sustava o kojemu je riječ ⁽¹²⁾.
- (40) Nadalje, ti znatni problemi moraju se pojavljivati u radu malih izoliranih sustava i malih povezanih sustava. Stoga se čini da je teško zamisliti opravdanje koje bi se temeljilo isključivo na učinku koji se događa izvan sustava, npr. učinku na nacionalne programe subvencija. To ne isključuje relevantnost „neizravnih” učinaka, primjerice na siguran rad sustava.

5.2.2. Znatni problemi koje je Španjolska iznijela u zahtjevu

- (41) Španjolska ističe nekoliko izazova i problema u funkcioniranju tržišta i sustava električne energije u područjima izvan poluotoka, uključujući Balearske otoke:
- malene dimenzije tržišta u područjima izvan poluotoka, što sprečava iskorištavanje prednosti ekonomije razmjera koje postoje u kontinentalnom elektroenergetskom sustavu,
 - veće troškove povezane s mješavinom goriva, koji dovode do većih troškova električne energije, s obzirom na to da se za većinu proizvodnje u područjima izvan poluotoka troši plin, ugljen ili dizel,
 - visoke troškove ulaganja i rada povezane s elektranama, koji proizlaze iz geografske izoliranosti kao rezultata slabe povezanosti s kontinentom i malenih dimenzija sustava,
 - veća potreba za instaliranim kapacitetom rezerve zbog geografske izoliranosti sustava, koja proizlazi iz slabe povezanosti sustava. Konkretno, Španjolska objašnjava da je područjima izvan poluotoka potrebna viša razina rotirajuće rezerve kako bi se zadržali standardi sigurnosti opskrbe. Takav je standard opskrbe 40 – 70 % veći od instaliranog kapaciteta, u usporedbi s 10 % na kontinentu. To dovodi do toga da elektrane provode znatan dio vremena u hladnom pogonu, što smanjuje interes za ulaganje u nove kapacitete,
 - ograničenja proizvodnih kapaciteta zbog očuvanja okoliša, što se odnosi i na konvencionalna postrojenja i na postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora,

⁽¹²⁾ Vidjeti i Odluku Komisije od 14. kolovoza 2014. o odobravanju Helenskoj Republici odstupanja od određenih odredaba Direktive 2009/72/EZ, u kojoj se navodi da su troškovi proizvodnje električne energije iz otocima viši, dok su prema zakonu cijene jednake onima na kontinentu.

- izrazito sezonska priroda potražnje, koja je uvelike povezana s turističkim sektorom na Balearskim otocima,
 - povezani troškovi i ulaganja potrebna za izgradnju novih interkonekcija s kontinentom zbog njihova geografskog položaja,
- (42) Španjolska tvrdi da su rezultat tih izazova i problema dvije glavne značajke područja izvan poluotoka: viša cijena električne energije i nedostatak tržišnog natjecanja u proizvodnji električne energije.
- (43) Kad je riječ o visokim troškovima proizvodnje električne energije na područjima izvan poluotoka, Španjolska objašnjava da su zbog prethodno navedenih problema troškovi proizvodnje koja se može dispečirati često dvostruko viši od tih troškova u kontinentalnoj Španjolskoj. Španjolska tvrdi da područja izvan poluotoka, uključujući Balearske otoke, treba izdvojiti iz sustava kontinentalnog tržišta kako bi tamošnji potrošači plaćali cijene slične onima na kontinentu. Španjolska dodaje da bi prije integracije područja izvan poluotoka u kontinentalno tržište električne energije bila potrebna procjena kako bi se osiguralo da visoki troškovi proizvodnje na tim područjima ne narušavaju marginalne cijene električne energije na kontinentalnom tržištu električne energije.
- (44) Kad je riječ o nedostatku tržišnog natjecanja u proizvodnji električne energije, Španjolska objašnjava da je zbog povijesnog razvoja područja izvan poluotoka i nedovoljne privlačnosti energetskog sektora u tim regijama jedna poslovna grupacija tradicionalno obavljala sve funkcije opskrbe energijom. U vezi s Balearskim otocima Španjolska napominje da Endesa S.A. i dalje posjeduje gotovo 100 % elektrana na fosilna goriva, koje su glavni izvor proizvodnje na tim područjima. Zbog toga Španjolska smatra da na Balearskim otocima i dalje ne postoji tržišno natjecanje na razini proizvodnje, unatoč nastojanjima da ga se potakne, zahvaljujući kojima je proizvodnja iz alternativnih obnovljivih izvora energije ušla na ta područja.
- (45) Španjolska ističe da bi zbog viših troškova proizvodnje električne energije i nepostojanja stvarnog tržišnog natjecanja integracija područja izvan poluotoka, uključujući Balearske otoke u kontinentalno (i europsko) tržište električne energije, dovela do narušavanja tržišta te da će to biti tako dok god interkonekcije s kontinentalnom Španjolskom nisu dovoljne za pokrivanje cjelokupne lokalne potražnje.
- (46) Španjolska u zahtjevu ističe probleme povezane s uvođenjem energije iz obnovljivih izvora na područja izvan poluotoka, uključujući Balearske otoke. Španjolska objašnjava da većina energetskih postrojenja s proizvodnjom energije iz varijabilnih obnovljivih izvora proizvodi energiju u istim meteorološkim uvjetima, što je pojava poznata kao „korelacija”. Zbog toga sve veća proizvodnja iz obnovljivih izvora u otočnim sustavima čini poštovanje standarda sigurnosti opskrbe sve težim. Španjolska tvrdi da bi ta situacija mogla ograničiti količinu energije iz varijabilnih obnovljivih izvora koja se koristi u područjima izvan poluotoka.

5.2.3. Procjena

- (47) Komisija prima na znanje argumente Španjolske da zbog poteškoća povezanih s radom malih povezanih sustava, vrlo niskih razina tržišnog natjecanja u segmentu proizvodnje na području izvan poluotoka i slabe povezanosti sa španjolskim kontinentalnim tržištem uvjeti za uvođenje potpuno liberaliziranog veleprodajnog tržišta električne energije na Balearskim otocima i dalje nisu ispunjeni.
- (48) Stoga se čini vjerojatnim pretpostaviti da se funkcionalno veleprodajno tržište ne može uvesti na Balearskim otocima bez javne intervencije i da se zbog toga na tom području zasad ne može provoditi niz odredbi o dugoročnom tržištu, tržištu dan unaprijed, unutardnevnom tržištu i tržištu uravnoteženja.
- (49) Komisija može zaključiti da bi potpuna primjena Uredbe (EU) 2019/943 i Direktive (EU) 2019/944 na područja na koja se odnosi ovaj zahtjev za odstupanje stvorila znatne probleme u radu elektroenergetskih sustava na Balearskim otocima.
- (50) Međutim, Komisija primjećuje da će se stanje na Balearskim otocima promijeniti čim se izgradi i pusti u rad veći broj interkonekcija s kontinentalnom Španjolskom.

5.3. Područje primjene odstupanja

5.3.1. Članak 40. stavci od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944

- (51) Prema tvrdnjama Španjolske, nepostojanje stvarnog tržišnog natjecanja u segmentu proizvodnje energije sprečava uspostavu nenarušenih tržišta električne energije na područjima izvan poluotoka. Konkretno, sprečava operatora prijenosnog sustava da uspostavi i upravlja tržištem električne energije uravnoteženja na Balearskim otocima, uključujući nabavu nefrekvencijskih pomoćnih usluga utemeljenu na tržištu.
- (52) Komisija smatra da zbog razloga iz uvodnih izjava od 10. do 13. uspostava tržišta uravnoteženja i tržišno utemeljene javne nabave nefrekvencijskih pomoćnih usluga na Balearskim otocima zasad nije moguća. Stoga Komisija smatra da su odstupanja od obveza iz članka 40. stavaka od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944 u skladu s člankom 66. te direktive opravdana.

5.3.2. Poglavlje II. Uredbe (EU) 2019/943: Opća pravila za tržište električne energije – članci 3. i 6., članak 7. stavak 1., članak 8. stavci 1. i 4., članci 9., 10. i 11.

5.3.2.1. Zahtjev

- (53) Prema tvrdnjama Španjolske nepostojanje stvarnog tržišnog natjecanja između proizvođača električne energije sprečava uspostavu nereguliranih tržišta električne energije. Odluke o dispečiranju na područjima izvan poluotoka, među ostalim na Balearskim otocima, temelje se na tehničkim i gospodarskim kriterijima za koje nije uvijek moguće primijeniti tržišna pravila. Osim toga, Španjolska objašnjava da se cijene na područjima izvan poluotoka ne formiraju na temelju ponude i potražnje na tim područjima nego na temelju ponude i potražnje u kontinentalnoj Španjolskoj, kako bi se spriječilo da potrošači na područjima izvan poluotoka plaćaju dodatne troškove proizvodnje električne energije na tim područjima.
- (54) Španjolska zbog toga traži odstupanje od sljedećih odredbi članka 3. prvog stavka Uredbe (EU) 2019/943:
- točaka (a), (b), (o) i (p) jer se, prema tvrdnjama Španjolske, cijene na predmetnim tržištima ne mogu slobodno formirati na temelju ponude i potražnje niti na tim područjima funkcioniraju dugoročna tržišta. Španjolska nadalje napominje da ograničeni interkonekcijski kapacitet između Balearskih otoka i kontinenta ne mijenja tu situaciju,
 - točke (c) jer Španjolska smatra da tržišna pravila koja potiču razvoj fleksibilne proizvodnje i potražnje možda nisu primjenjiva na tim područjima,
 - točaka (e) i (k) jer, prema tvrdnjama Španjolske, proizvođači električne energije nisu odgovorni za prodaju električne energije koju proizvode (umjesto toga operator sustava odlučuje koje elektrane treba dispečirati) i ne mogu davati zajedničke ponude,
 - točke (j) jer Španjolska smatra da bi se u strategiji skladištenja na tim područjima moglo zahtijevati da skladištenje energije bude prioritet i da postrojenja na tim područjima nisu u istom položaju kao druga proizvodna postrojenja,
 - točke (n), u odnosu na koju Španjolska napominje da bi se ulaz i izlaz poduzeća za proizvodnju električne energije u načelu mogao temeljiti na ocjeni ekonomske i financijske održivosti njihova rada koju provode ta poduzeća, no da u praksi nije moguće da poduzeća za proizvodnju električne energije sudjeluju u sustavu, a da ih se ne uključi u program reguliranog plaćanja iz kojeg se mogu pokriti troškovi proizvodnje energije.
- (55) Kad je riječ o članku 6., članku 7. stavku 1., članku 8. stavcima 1. i 4., člancima 9., 10. i 11., Španjolska ističe da elektroenergetski sustav na područjima izvan poluotoka, iako je uređen sustavom dispečiranja koji djeluje na sličan način kao Unijina tržišta električne energije, primjerice s dnevnim i unutardnevnim dispečiranjem, ipak predstavlja regulirani sustav. Kupovna cijena temelji se kontinentalnoj cijeni, a ne na priznatim troškovima koje proizvođači električne energije snose pri obavljanju djelatnosti proizvodnje energije, uključujući usluge uravnoteženja. Na temelju toga Španjolska traži odstupanje od članka 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4. te članaka 9., 10. i 11. Uredbe (EU) 2019/943 jer u područjima izvan poluotoka, među ostalim na Balearskim otocima, ne postoji tržište uravnoteženja ni mogućnost integracije s Unijinim tržištem dan unaprijed i unutardnevnim tržištem zbog njihove ograničene povezanosti s kontinentalnom Španjolskom.

- (56) Kad je riječ o članku 7. stavku 1. i članku 8. stavcima 1. i 4. Uredbe (EU) 2019/943, Španjolska napominje da se zbog izoliranosti područja izvan poluotoka dispečiranje provodi neovisno o tržištu kontinentalne Španjolske i tržištu Unije, osim što se referentna cijena za kupnju energije temelji na kontinentalnoj cijeni, a dispečiranje se temelji na rasporedu po satu.
- (57) Jednako tako, u skladu s prethodno navedenim, Španjolska smatra da se integracija dugoročnih tržišta, tehnička ograničenja trgovanja i vrijednost neisporučene energije iz članaka od 9. do 11. Uredbe (EU) 2019/943 ne primjenjuju na dispečiranje na područjima izvan poluotoka.

5.3.2.2. Procjena

- (58) Kad je riječ o zahtjevu za odstupanje od članka 3. prvog stavka Uredbe (EU) 2019/943, Komisija smatra sljedeće:
- s obzirom na to da se zbog razloga navedenih u uvodnim izjavama od 10. do 13. cijene električne energije na Balearskim otocima ne formiraju u skladu s pristupom utemeljenim na tržištu, već primjenom posebnog reguliranog mehanizma pri čemu operator sustava provodi dispečiranje proizvodnje energije za svako od područja izvan poluotoka, odstupanje od članka 3. prvog stavka točaka (a), (b), (e) i (k) Uredbe (EU) 2019/943 je opravdano,
 - s obzirom na to da zbog razloga navedenih u uvodnim izjavama od 10. do 13. na Balearskim otocima ne postoji dugoročno tržište i da dispečiranje operatora sustava uključuje tjedna, dnevna i unutar dnevnog predviđanja, kao i otklone u stvarnom vremenu, odstupanje od članka 3. prvog stavka točaka (o) i (p) Uredbe (EU) 2019/943 također je opravdano,
 - iako se priznaje da postojeći regulirani sustav i posebna obilježja Balearskih otoka mogu otežati razvoj fleksibilnije proizvodnje, proizvodnje s niskom razinom emisije ugljika i fleksibilnije potražnje, i dalje je potrebna primjena tržišnih pravila kako bi se što više potaknuo njihov razvoj. Komisija stoga smatra da odstupanje od članka 3. prvog stavka točke (c) Uredbe (EU) 2019/943 nije opravdano,
 - članak 3. prvi stavak točka (j) Uredbe (EU) 2019/943 ne sprečava da se na Balearskim otocima prednost da projektima skladištenja energije ako se, na primjer, smatra da su ti projekti najbolja opcija za osiguravanje sigurnosti opskrbe. Komisija stoga smatra da odstupanje od članka 3. prvog stavka točke (j) Uredbe (EU) 2019/943 nije opravdano,
 - kad je riječ o članku 3. prvom stavkom točki (n) Uredbe (EU) 2019/943, ulaz i izlaz poduzeća na tržište proizvodnje električne energije trebao bi ovisiti o ocjeni ekonomske i financijske održivosti koju provodi to poduzeće, uzimajući u obzir mogućnost primanja regulirane naknade iz uvodnih izjava 16. i 17. Stoga odstupanje od članka 3. prvog stavka točke (n) Uredbe (EU) 2019/943 nije opravdano za Balearske otoke.
- (59) Kad je riječ o zatraženom odstupanju od članka 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4. te članaka 9., 10. i 11. Uredbe (EU) 2019/943, te se odredbe odnose na zahtjeve u pogledu dugoročnog tržišta, tržišta dan unaprijed, unutar dnevnog tržišta i tržišta uravnoteženja. Na temelju informacija koje je dostavila Španjolska čini se da se ta tržišta ne mogu stvarno uspostaviti na Balearskim otocima (uvodne izjave od 10. do 13.) s obzirom na posebnosti elektroenergetskih sustava na tom području. Komisija stoga smatra da je odstupanje od tih odredaba opravdano.

5.3.3. Poglavlje III. Uredbe (EU) 2019/943: Pristup mreži i upravljanje zagušenjem – članci od 14. do 17. i članak 19.

5.3.3.1. Zahtjev

- (60) Španjolska objašnjava da se zahtjevi utvrđeni u člancima od 14. do 16. i članku 19. ne mogu primijeniti na područjima izvan poluotoka jer OPS provodi dispečiranje proizvodnje energije za elektroenergetske sustave na tim područjima, a ti sustavi ne čine zasebne međusobno povezane zone trgovanja. Pri tom dispečiranju uzima se u obzir energija koja se prenosi vezama između kontinentalne Španjolske i Balearskih otoka. Ako dođe do zagušenja tih vodova, OPS reorganizira dispečiranje dostupnih proizvodnih kapaciteta, uzimajući u obzir uglavnom tehničke kriterije, kako bi se osigurala opskrba. Španjolska objašnjava i da, s obzirom na to da područja izvan poluotoka ne čine zasebne zone trgovanja, ne postoji povezano tržište prekooznoskog kapaciteta niti se zbog toga ostvaruje prihod od zagušenja.

5.3.3.2. Procjena

- (61) Odstupanja od članka 7. stavka 1. i članka 8. stavka 1. Uredbe (EU) 2019/943 dovode do toga da elektroenergetski sustavi na Balearskim otocima nisu uključeni u integrirano tržište dan unaprijed i unutardnevno tržište. Zbog toga se neke odredbe koje se odnose na funkcioniranje tih tržišta svakako neće moći primjenjivati na Balearske otoke.
- (62) Članci od 14. do 17. i članak 19. Uredbe (EU) 2019/943 odnose se na zone trgovanja i upravljanje kapacitetom i zagušenjem između zona trgovanja. U tom kontekstu Komisija napominje da bi se unatoč tome što Balearski otoci zasad ne čine jedinstvenu zonu trgovanja zajedno s kontinentalnom Španjolskom i drugim područjima izvan poluotoka u budućnosti ta situacija mogla promijeniti primjenom članaka 14. i 15. S druge strane, odredbe članka 16. stavaka od 3. do 13. te članka 17. i 19. *de facto* se ne primjenjuju na Balearske otoke dok god to područje ne čini zasebnu zonu trgovanja. Iz toga slijedi da odstupanje od zahtjeva iz članaka 14. i 15., članka 16. stavaka od 3. do 13. te članka 17. i 19. Uredbe (EU) 2019/943 nije opravdano.
- (63) Članak 16. stavci 1. i 2. Uredbe (EU) 2019/943, koji sadržavaju opća načela upravljanja zagušenjem, primjenjuju se na Balearske otoke jer ta načela sudionicima na tržištu jamče da OPS mora riješiti probleme zagušenja primjenom nediskriminirajućih rješenja utemeljenih na tržištu te da postupke za ograničavanje transakcija smije koristiti samo u izvanrednim situacijama. Komisija stoga smatra da odstupanje od članka 16. stavaka 1. i 2. Uredbe (EU) 2019/943 nije opravdano.

5.3.4. Poglavlje IV. Uredbe (EU) 2019/943: Adekvatnost resursa – članak 20. stavci od 3. do 8., članak 21. stavci 7. i 8., članak 22. stavak 1. točke (f) i (h), članak 22. stavci 2., 3. i 5. te članak 25. stavci od 2. do 4.

5.3.4.1. Zahtjev

- (64) Španjolska objašnjava da su zbog geografske izoliranosti područja izvan poluotoka, koja proizlazi iz slabe ili nikakve povezanosti s kontinentom, procjene adekvatnosti resursa koje provodi operator sustava za svako područje izvan poluotoka neovisne i da nisu integrirane u europsku procjenu adekvatnosti resursa ni u procjenu adekvatnosti resursa kontinentalne Španjolske. Stoga Španjolska smatra da neke odredbe iz poglavlja IV. nisu primjenjive na područja izvan poluotoka. Međutim, Španjolska ističe da je cilj važećih nacionalnih pravila, u mjeri u kojoj je to moguće, osigurati jednako postupanje prema područjima izvan poluotoka i kontinentalnom tržištu, primjerice kad je riječ o razinama sigurnosti opskrbe ili metodologiji provedbe procjena adekvatnosti resursa.
- (65) Španjolska tvrdi da adekvatnost resursa na područjima izvan poluotoka osigurava poseban mehanizam za dodjelu novih kapaciteta utvrđen Kraljevskim dekretom 738/2015 kako je opisano u uvodnim izjavama od 22. do 24. Smatra da bi se taj mehanizam trebao zadržati s obzirom na jedinstvenu prirodu područja izvan poluotoka i stoga traži odstupanje od članka 20. stavaka od 3. do 8., članka 21. stavaka 7. i 8., članka 22. stavka 1. točaka (f) i (h), članka 22. stavaka 2., 3. i 5. te članka 25. stavaka od 2. do 4.
- (66) Španjolska tvrdi da su procjene adekvatnosti resursa na područjima izvan poluotoka u skladu s načelima iz članka 20. stavaka 1. i 2. Uredbe (EU) 2019/943. Nadalje objašnjava da se utvrđene zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa rješavaju pozivom na dostavu prijedloga u okviru konkurentnog natječajnog postupka (kako je utvrđeno u Kraljevskom dekretu 738/2015) zajedno s procjenom dražbi kapaciteta energije iz obnovljivih izvora. Prema mišljenju Španjolske to su postupci na koje se ne mogu primijeniti zahtjevi iz članka 20. stavaka od 3. do 8. Uredbe (EU) 2019/943.
- (67) Španjolska objašnjava da odredbe iz članka 21. stavaka 7. i 8. Uredbe (EU) 2019/943 nisu spojive s mehanizmom utvrđenim Kraljevskim dekretom 738/2015. Međutim, navodi da će se zahtjevi iz članka 21. stavaka 7. i 8. te uredbe primjenjivati za sve buduće nove mehanizme za razvoj kapaciteta.
- (68) Španjolska napominje da mehanizam utvrđen Kraljevskim dekretom 738/2015 nije spojiv ni sa sljedećim odredbama Uredbe (EU) 2019/943:
- člankom 22. stavkom 1. točkom (f), u kojoj se utvrđuje da se naknada određuje natjecateljskim postupkom jer se, prema tvrdnjama Španjolske, naknada iz postojećeg mehanizma ne temelji na natjecateljskom postupku, nego na referentnom postrojenju kako bi se poticala učinkovitost,

- člankom 22. stavkom 1. točkom (h), u kojoj se utvrđuje da mehanizmi za razvoj kapaciteta omogućuju sudjelovanje svih resursa kojima se može pružiti potrebna tehnička izvedba jer se, prema tvrdnjama Španjolske, mehanizam primjenjuje samo na postrojenja koja se mogu dispečirati,
 - člankom 22. stavkom 2., u kojem se utvrđuje popis značajki u skladu s kojima strateške rezerve moraju biti osmišljene jer se, prema tvrdnjama Španjolske, u njemu upućuje na tržišta uravnoteženja koja ne postoje na područjima izvan poluotoka,
 - člankom 22. stavkom 3., u kojem se utvrđuju dodatni zahtjevi za mehanizme za razvoj kapaciteta koji nisu strateške rezerve jer, prema tvrdnjama Španjolske, postojeći mehanizam ne ispunjava te zahtjeve: naknada ne teži nuli kad je razina dostavljenog kapaciteta primjerena, naknada nije povezana samo s kapacitetom, a obveze u pogledu kapaciteta ne mogu se prenositi,
 - člankom 22. stavkom 4., u kojem se utvrđuju zahtjevi u vezi s graničnim vrijednostima emisija CO₂ koje mehanizmi za razvoj kapaciteta moraju ispuniti jer, prema tvrdnjama Španjolske, postojeći mehanizam ne sadržava zahtjeve te prirode, ali omogućuje utvrđivanje tehničkih ograničenja,
 - člankom 22. stavkom 5. u kojem se zahtijeva prilagodba mehanizama za razvoj kapaciteta koji su se primjenjivali 4. srpnja 2019.
- (69) Španjolska objašnjava da standardi pouzdanosti za područja izvan poluotoka nisu u skladu sa zahtjevima iz članka 25. stavka 3. Uredbe (EU) 2019/943 jer se pri njihovu izračunu ne uzima u obzir trošak uvođenja novog postrojenja. Dodaje da bi se, čak i da su standardi isti, njihove vrijednosti mogle postrožiti drugačijim tempom, zbog čega traži odstupanje od članka 25. stavaka od 2. do 4. Uredbe (EU) 2019/943.

5.3.4.2. Procjena

- (70) U članku 20. Uredbe (EU) 2019/943, kojim se uređuje adekvatnost resursa na unutarnjem tržištu električne energije, utvrđuju se obveze država članica u pogledu načina praćenja adekvatnosti resursa i postupanja kad se utvrde zabrinutosti u pogledu adekvatnosti resursa, odnosno obveza izrade plana provedbe radi, među ostalim, uklanjanja regulatornih poremećaja, osiguravanja tržišno utemeljene nabave usluga uravnoteženja ili ukidanja reguliranih cijena. Komisija napominje da je Španjolska u okviru postupka dodjele državnih potpora već sastavila i Komisiji dostavila plan provedbe u skladu s člankom 20. stavcima 3. i 4. Uredbe (EU) 2019/943. U skladu s člankom 20. stavkom 5. Uredbe (EU) 2019/943 Komisija je 13. ožujka 2024. dala mišljenje o španjolskom planu provedbe. Komisija stoga smatra da odstupanje od članka 20. stavaka od 3. do 8. Uredbe (EU) 2019/943 nije opravdano.
- (71) Članak 21. stavak 7. Uredbe (EU) 2019/943 izbrisan je Uredbom (EU) 2024/1747 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹³⁾. Stoga se više ne primjenjuje na područja izvan poluotoka. U odnosu na zahtjev za odstupanje od članka 21. stavka 8. ⁽¹⁴⁾ Uredbe (EU) 2019/943 Komisija napominje da se u toj odredbi, iako se više ne navodi da mehanizmi za razvoj kapaciteta trebaju biti privremeni, utvrđuje da mehanizme za razvoj kapaciteta odobrava Komisija na razdoblje od najviše 10 godina. Osim toga, nije moguće predvidjeti razvoj elektroenergetskog sustava Balearskih otoka protekom vremena. U skladu s tim trajanje reguliranog mehanizma naknada utvrđenog Kraljevskim dekretom 738/2015 trebalo bi biti ograničeno na razdoblje do 31. prosinca 2025. kako je za Balearske otoke odobreno na temelju odluke o državnoj potpori u predmetu SA.42270.
- (72) U članku 22. Uredbe (EU) 2019/943 utvrđena su načela osmišljavanja koja se primjenjuju na mehanizme za razvoj kapaciteta. Komisija smatra da bi odstupanje od članka 22. stavka 1. točaka (f) i (h) Uredbe (EU) 2019/943 koje bi se primjenjivalo nakon datuma isteka reguliranog mehanizma naknada utvrđenog u odluci o državnoj potpori u predmetu SA.42270 otežalo prelazak na energiju iz obnovljivih izvora, veću fleksibilnost, skladištenje energije, elektromobilnost i upravljanje potrošnjom jer je cilj tih odredbi omogućiti sudjelovanje svih tehnologija na natjecateljskoj osnovi. Komisija stoga smatra da odstupanje od članka 22. stavka 1. točaka (f) i (h) nije opravdano. To ne bi trebalo dovesti u pitanje obveze i ugovore sklopljene u odnosu na Balearske otoke u okviru mehanizma naknada iz Kraljevskog dekreta 738/2015 kako je odobreno odlukom o državnoj potpori u predmetu SA.42270.

⁽¹³⁾ Uredba (EU) 2024/1747 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o izmjeni uredaba (EU) 2019/942 i (EU) 2019/943 u pogledu poboljšanja modela tržišta električne energije u Uniji (SL L, 2024/1747, 26.6.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj>).

⁽¹⁴⁾ Kako je izmijenjen Uredbom (EU) 2024/1747.

- (73) Na temelju informacija koje je dostavila Španjolska (uvodna izjava 68.) Komisija smatra da je odstupanje od zahtjeva iz članka 22. stavka 2. Uredbe (EU) 2019/943 opravdano jer su posebni zahtjevi za oblikovanje strateških rezervi neodvojivo povezani s uspostavom tržišta uravnoteženja koje dobro funkcionira. S druge strane, odstupanje od članka 22. stavka 3. Uredbe (EU) 2019/943 nije opravdano jer se posebni zahtjevi za projektiranje mehanizama za razvoj kapaciteta trebaju primjenjivati neovisno o dovoljno razvijenom tržištu uravnoteženja.
- (74) Kad je riječ o zahtjevu za odstupanje od članka 22. stavka 5. Uredbe (EU) 2019/943, Komisija smatra da odstupanje nije opravdano jer se članak 22. stavak 5. te uredbe ne primjenjuje na mehanizme za razvoj kapaciteta odobrene nakon 4. srpnja 2019.
- (75) Kad je riječ o članku 22. stavku 4. Uredbe (EU) 2019/943, u kojem se utvrđuju zahtjevi u vezi s graničnim vrijednostima emisija CO₂ koje mehanizmi za razvoj kapaciteta moraju ispuniti, Komisija smatra da zahtjevi u vezi s graničnim vrijednostima emisija CO₂ nisu primjenjivi na trenutačni regulirani mehanizam naknada odobren na temelju odluke o državnoj potpori u predmetu SA.42270 s obzirom na malene dimenzije elektroenergetskog sustava Balearskih otoka, ograničenja povezana s ishodom potrebnih okolišnih dozvola za nove proizvodne kapacitete i veće potrebe za proizvodnjom energije koja se može dispečirati kako bi se osigurala integracija energije iz obnovljivih izvora na Balearskim otocima i zajamčila sigurnost opskrbe. Komisija smatra da bi odstupanje od članka 22. stavka 4. Uredbe (EU) 2019/943 koje bi se primjenjivalo nakon datuma isteka reguliranog mehanizma naknada utvrđenog u odluci o državnoj potpori u predmetu SA.42270 otežalo prelazak na energiju iz obnovljivih izvora, povećanje fleksibilnosti, skladištenje energije, elektromobilnost i upravljanje potrošnjom jer je cilj tih odredbi omogućiti sudjelovanje svih tehnologija na natjecateljskoj osnovi. Komisija stoga smatra da odstupanje od članka 22. stavka 4. Uredbe (EU) 2019/943 nije opravdano. To ne bi trebalo dovesti u pitanje obveze i ugovore sklopljene u odnosu na Balearske otoke u okviru mehanizma naknada iz Kraljevskog dekreta 738/2015 kako je odobreno odlukom o državnoj potpori u predmetu SA.42270.
- (76) Komisija smatra, na temelju objašnjenja koja je dostavila Španjolska (vidjeti uvodnu izjavu 69.), da odstupanje od članka 25. stavaka od 2. do 4. Uredbe (EU) 2019/943 za rad elektroenergetskih sustava na Balearskim otocima nije opravdano. To ne bi trebalo dovesti u pitanje obveze i ugovore sklopljene u odnosu na Balearske otoke u okviru mehanizma naknada iz Kraljevskog dekreta 738/2015 kako je odobreno odlukom o državnoj potpori u predmetu SA.42270.

5.3.5. *Odstupanje od članaka od 14. do 17., članaka od 19. do 27. i članaka od 35. do 47. Uredbe (EU) 2019/943 za mehanizam iz Kraljevskog dekreta 738/2015*

- (77) Španjolska je u zahtjevu, kako je izmijenjen drugim nizom pojašnjenja koje je dostavila 17. siječnja 2022., navela da je za postojeći mehanizam iz Kraljevskog dekreta 738/2015 potrebno odstupanje od članaka od 14. do 17., članaka od 19. do 27. i članaka od 35. do 47. Uredbe (EU) 2019/943. Komisija smatra da takvo opsežno odstupanje nije potrebno kako bi se osigurala njegova primjena. Komisija smatra da su opravdana samo odstupanja navedena u prethodnim odjeljcima.

5.4. **Zabrana ometanja prelaska na energiju iz obnovljivih izvora, povećanja fleksibilnosti, skladištenja energije, elektromobilnosti i upravljanja potrošnjom**

- (78) U skladu s člankom 64. stavkom 1. petim podstavkom Uredbe (EU) 2019/943 i člankom 66. stavkom 2. Direktive (EU) 2019/944 odluka o odstupanju treba osigurati da odstupanje ne ometa prelazak na energiju iz obnovljivih izvora, veću fleksibilnost, skladištenje energije, elektromobilnost i upravljanje potrošnjom.
- (79) Kad je riječ o prelasku na energiju iz obnovljivih izvora i većoj fleksibilnosti (uključujući upravljanje potrošnjom) te skladištenju energije, važno je napomenuti da bi funkcionalno dugoročno tržište, tržište dan unaprijed, unutardnevno tržište i tržište uravnoteženja, u skladu sa zahtjevima utvrđenima u Uredbi (EU) 2019/943 i Direktivi (EU) 2019/944, trebalo pružiti potrebne signale za ulaganje i dispečiranje kako bi se što više povećao potencijalni razvoj tih tehnologija. Na primjer, razvoj sustava upravljanja potrošnjom koji se može aktivirati u razdobljima u kojima je elektroenergetski sustav Balearskih otoka pod opterećenjem u načelu bi se lakše postigao u sustavu u kojem cijene potražnje odražavaju stanje proizvodnje po satu na Balearskim otocima, a ne proizvodnje u kontinentalnoj Španjolskoj. To ne sprečava automatski razvoj upravljanja potrošnjom ili drugih oblika fleksibilnosti u postojećem regulatornom okviru. Međutim, ne može se isključiti mogućnost da odluka o odstupanju negativno utječe na takav potencijalni razvoj.

- (80) S druge strane, člankom 64. Uredbe (EU) 2019/943 ne zahtijeva se da se odlukama o odstupanju maksimalno poveća potencijal za fleksibilnost ili skladištenje energije. Odstupanjem na temelju članka 64. te uredbe nastoji se samo osigurati da ono „ne omet[a]” takav prelazak. Drugim riječima, odstupanje ne smije sprečavati promjene koje bi se bez odstupanja prirodno dogodile. Vrlo je mala vjerojatnost da bi se bez primjene odstupanja u svakom od elektroenergetskih sustava na Balearskim otocima razvilo funkcionalno dugoročno tržište, tržište dan unaprijed, unutardnevno tržište i tržište uravnoteženja. Razlog su poteškoće povezane s radom elektroenergetskih sustava u područjima izvan poluotoka, vrlo niske razine tržišnog natjecanja u segmentu proizvodnje i slaba povezanost s kontinentalnim tržištem opisana u odjeljku 2. Međutim, potrebno je osigurati postupno ukidanje odstupanja nakon što budu ispunjeni uvjeti za razvoj funkcionalnih veleprodajnih tržišta. Zbog toga Komisija u ovoj Odluci utvrđuje ograničeno razdoblje odstupanja i stroge uvjete za njegovo produljenje, kako je utvrđeno u odjeljku 5.5. u nastavku.
- (81) Čini se da odstupanje nema primjetan učinak na elektromobilnost.

5.5. Trajanje odstupanja i uvjeti čiji je cilj jačanje tržišnog natjecanja i integracije s unutarnjim tržištem električne energije

- (82) U članku 64. Uredbe (EU) 2019/943 i članku 66. Direktive (EU) 2019/944 izričito je u odnosu na male povezane sustave utvrđeno da odstupanje mora biti vremenski ograničeno i podložno uvjetima čiji je cilj jačanje tržišnog natjecanja i integracije s unutarnjim tržištem električne energije.
- (83) U Uredbi (EU) 2019/943 i Direktivi (EU) 2019/944 predviđeno je obvezno ograničenje iz nekoliko razloga. Prije svega, unaprijed se smatra da se opći regulatorni okvir može primijeniti na sve situacije na unutarnjem tržištu i da je takva opća primjena korisna za društvo. Iako se u članku 64. Uredbe (EU) 2019/943 priznaje da bi u određenim situacijama mogla biti potrebna odstupanja, ta odstupanja mogla bi povećati složenost cjelokupnog sustava i mogu biti prepreka integraciji tržišta i u susjednim područjima. Nadalje, opravdanost odstupanja uglavnom se temelji na aktualnom tehničkom i regulatornom okviru i na topologiji mreže. Sve te situacije sigurno će se promijeniti. Naposljetku, važno je da sudionici na tržištu mogu predvidjeti regulatorne promjene dovoljno unaprijed. Stoga sva odstupanja moraju biti vremenski ograničena.
- (84) Očekuje se da će novi kabeli koji će ojačati povezanost Balearskih otoka s kontinentalnom Španjolskom biti pušteni u rad do kraja 2030. Čim ti kabeli počnu raditi trebalo bi izmijeniti regulatorni okvir koji se primjenjuje na to područje, uključiti potonje u kontinentalno tržište električne energije i postupno ukidati zatražena odstupanja. Španjolska tvrdi da će nakon početka rada kabela biti potrebno dodatno vrijeme za prilagođavanje tih područja pravilima kontinentalnog tržišta i provedbu potrebnih regulatornih promjena i ispitivanja. Na temelju toga Španjolska traži odstupanja za Balearske otoke barem do 2030.
- (85) S obzirom na razloge koje je navela Španjolska, Komisija smatra razmjernim odobriti odstupanja za Balearske otoke do 12 mjeseci od dana početka rada novog kabela.
- (86) Kako bi se osiguralo pravodobno postupno ukidanje zatraženih odstupanja, u roku od šest mjeseci od puštanja u rad novih kabela između Balearskih otoka i kontinentalne Španjolske Španjolska Komisiji treba dostaviti jasan plan u kojem se detaljno navode sve regulatorne promjene i promjene sustava potrebne kako bi se Balearski otoci uključili u kontinentalno tržište električne energije. Plan treba jasno utvrditi različite mjere koje su potrebne i uključivati vremenski okvir u kojem su utvrđene najznačajnije ključne etape,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Kraljevini Španjolskoj se u odnosu na Balearske otoke odobrava odstupanje od odredbi članka 3. prvog stavka točaka (a), (b), (e), (k), (o) i (p), članka 6., članka 7. stavka 1., članka 8. stavaka 1. i 4., članaka 9., 10. i 11. i članka 22. stavka 2. Uredbe (EU) 2019/943 te od članka 40. stavaka od 4. do 7. Direktive (EU) 2019/944.

Članak 2.

Odstupanje odobreno na temelju članka 1. primjenjuje se do isteka dvanaest mjeseci od početka rada novog elektroenergetskog kabela koji povezuje Balearske otoke s kontinentalnom Španjolskom.

Članak 3.

Ova je Odluka upućena Kraljevini Španjolskoj.

Sastavljeno u Bruxellesu 16. svibnja 2025.

Za Komisiju
Dan JØRGENSEN
Član Komisije
